

СВБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: / SUBSCRIPTION RATES:
На рік \$10.00 One year \$10.00
На пів року 5.25 Six months 5.25
На три місяці 2.75 Three months 2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "СВБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СПРАВА РЕВІЗИЙ
ЗАКОНУ ТЕФТ-ГАРТЛІ

Республіканська адміністрація має ще один клопіт, уже домашній. Це — потреба нового робітничого законодавства, або краще — потреба переведення в Конгресі певних змін у робітничому законі, загальному відомому як закон Тефт-Гартлі, що регулює відносини між робітництвом і управлінням підприємств.

Цей закон про робітничі зв'язки юні називали „проти-робітничим“. Таким змалювано його в виборчих платформах організованого робітництва під час минулих президентських виборів, так дивилася на нього теж і Демократична партія, включно з б. президентом Труманою. Президент Айзенгавер, як кандидат на президента Республіканської партії, так і сама партія, мусили, річ ясна, сказати теж і своє слово в цій справі, хоч би тому, щоб не втратити робітничих голосів. Вони обороняли закон Тефт-Гартлі й намагалися довести, що він не є проти-робітничим. Але й вони признали, що в законі є недомогання, які треба негайно усунути. Та минав рік республіканської адміністрації, і зміни немає. В тому не вина президента Айзенгавера, бо він запропонував Конгресові вже давно певні зміни, але виглядало на те, що як республіканці, так і демократи, не дуже епічно з цією „делікатною“ справою. Це ж наближаються осінні вибори і справа стане пекучою для тих сенаторів та конгресменів, які хотіли б бути перевибраними. В таких обставинах почалася у Сенаті дискусія в справі змін у робітничому законодавстві. Знаючи конгресову практику, відразу виявили сумнів щодо цього, щоб новий робітничий закон був схвалений ще цього року. Кажуть, що стаття, що стосується осінніх виборів, у новому Конгресі, коли вже буде можна сенаторам та конгресменам „відважніше“ говорити й голосувати. Так і сталося. Це означає, що пошкодити республіканцям при виборах. Демократи використовують, що проволочку, звальючи вину на республіканську більшість у Конгресі. А як з робітництвом можна судити з гострої точки на президента Айзенгавера під час конвенції Юніти текстильних робітників, яка відбулася минулого тижня в Атлантик Сіті, де говорено про „великий капітал“ і „великих багатіїв“, що „захопили“ Білий Дім, та про президента, як другого „нещасливого Грента“, себто відомого генерала-переможця у Громадянській Війні, а потім не дуже доброго президента, і то як адміністратора, і як політика.

З різних проєктів, що найбільше виглядає законопроект сенатора Г. А. Смита з Нью-Джерсі, що займається такими важливими робітничими проблемами, як свобода слова, не-комуністичні афідавіти, судові накази, бойкот і солідарності з страйкуючими, право стейтін на надзвичайні закони в крайній локальній потребі й т. п. Знов пропозиції президента Айзенгавера відносяться до таких важливих проблем, як вимога переведення перед страйком голосування в юні, і то під наглядом уряду, чи поширення контролю над господарством юнійних фондів. Але найбільше уваги прикував законопроект сенатора Голдвотера, бо в ньому порушено питання з компетенцією стейтів щодо їх законодавства в справі пологоді спорів між організованим робітництвом і управлінням підприємств. Це тут те, що про вивчення становища в справі того, чи стейти мають право вимагати, щоб у випадках крайньої необхідності принцип колективних договорів був підпорядкований загальному інтересові. Таке право признає закон Тефт-Гартлі тільки федеральній владі.

З робітничого боку є домагання основної перевірки закону Тефт-Гартлі, бо він — як виявляє статистика — не зменшив страйків, як цього надіялися, а навпаки їх збільшило. В 1953 році було більше страйків, ніж в будь-якому іншому році, починаючи від 1935-го. З цього самого боку зазначають ще й те, що цей закон, загалом, „зволікає з справедливостю“, а „зволікає справедливість з ніякою справедливостю“.

Найбільше ратці має, на нашу думку, сенатор Смит, бо закликає робітництво та управління підприємств сісти до одного стола і самим випробувати правила, які повинні регулювати їхні відносини, як теж колективні умови, а не змушувати робити це владу.

У КОНГРЕСІ ЗДА

У хвилині, коли весь світ цитується на Вашингтон, як та провідну столицю у не-звичайній глобальній кризі, там американська столиця, і з нею й ціла країна зосередили свою увагу на трагічній драмі, яка розгортається в Конгресі, чи радше в Сенаті. Мова про сідство над питанням, чи сен. МекКарті вжив нас правних способів при виступанні своїх обов'язків, як голова слідчої сенатської комісії. Правда, це видивило засуджувати не тільки щоденні газети і деякі партійні провідники, але й сам президент Айзенгавер. Однак всі ці чинники не асили спити цього сідства, що стало терміном у нозі цілого Конгресу в хвилині, коли він має перед собою велетенську програму, від сповнення якої може залежати, з одного боку, добробут країни, з другого — доля самої республіканської адміністрації під керівництвом ген. Айзенгавера.

Місяць травень — це ключовий місяць, коли звичайно приходять під голосування різні законопроекти, над якими відбувалося переслухання свідків у комісії. Цього-рідна програма наразі Конгресу важлива ще й тим, що Конгрес мав підготувати засадничі законопроекти, намічені самим президентом Айзенгавером, згідно з його перед-виборчими обіцянками. До таких проєктів належать між іншими: побудова, спільно з Канадою, водного каналу на річці св. Лаврентія; відновлення міжнародної тарифної розширення добродійства у законі про суспільне забезпечення; далі втримання засадничих фармерських субвенцій; поширення програми охорони публічного здоров'я; допомога для чужинних країн і т. п. Усі ці проєкти мусили закінчитися в тій з уваги на незвичайно розрекламоване телевізійне радісьмий аудіювання переслухання у сенатській підкомісії свідків у спорі між сен. МекКарті й армією ЗДА.

На нещастя, приходять ще тепер на вирішення Сенату найважливіша з усіх поточних справ, а саме справа закордонної американської політики, веденої секретарем Джаном Ф. Доллесом, який щойно повернувся з конференції в Женеві, щоб скласти перед сенатською комісією закордонних справ звіт з своїх успіхів, а може й неспіхів під час наладування справ Індонезії й південно-східної Азії. Звід прийде на денний порядок у Сенаті цим днями, однак він не зможе відсутності на дальший план звичайної програми, тобто законопроектів, які вже назріли для вирішення й голосування.

Про суспільне забезпечення гадують доволі часто члени сенату звіт з нарад комісії, які підготували до справи. Не зважаючи на те, що все робоче населення ЗДА вимагає підвищення добродійства, головні підстави висоту старечої пенсії, деякі впливові напівурядові й приватні чинники організували сильну кулоярну агітацію („лаббі“), щоб ударити пропозиції президента. Наприклад, Рада

Стейтсмен Торговельних Патентів, 2 травня на засіданні в Вашингтоні, закликало Конгрес залишити план Айзенгавера про поширення суспільного забезпечення на до-слідницьких робітників. Крім того Рада вийшла з твердженням, що підвищення старечої пенсії зменшила б охоту робітників забезпечити собі життя на старі літа своїми власними охочостями. Зате торговельні патенти зго-лошували план зосередити до-поможну програму в одній федеральній добродійній агенції, з якої виплачувало-ся б допомогу як для сиріт, так і для старців.

Зміна закону Тефт-Гартлі, запропонована Айзенгавером, опинилася на мертвій точці, коли демократичні члени ко-місії праці в Палаті Репре-зентантів довели, що пропо-новані пункти для зміни не тільки не усунуть дотеперіш-ніх недомогань, але ще й по-гіршать цілий закон. З уваги на це, дехто передбачав, що законопроект про зміни в ро-бітничому законі взагалі не буде допущений під голосу-вання республіканською біль-шістю і мусить вийти з Конгресу.

Проти змін теперішньої під-тримки для фармерів зоргані-зувалися в Сенаті двопар-тіїна група, яка погрожує резолюцією в інших справах, якщо буде ухвалений новий план субвенцій, так званий „гнучкий план“, що допускає фармерські підмоги тільки на випадок неврожаю чи недо-стачі.

Схвалений з а к о н о п р о е к т про продовження на три ро-ки колишнього Акту Взаєм-ної Торговельної Угоди дав право президентові знизити мито для ввозу чужинних то-варів відповідно до потреби. Однак, коли приходять час на введення цієї можливості в життя, сильна група рес-публіканців старої школи оп-стоює засаду охоронного ми-та й робить великі труднощі комісії, яка саме зайнята складанням тарифів, що її президент має проголосити. Закон вийде вже з кінцем червня, і нема часу обмір-ювати іший законопроект.

Ухвалений же за часів де-мократичної адміністрації за-кон про допомогу чужинним країнам для підтримки їх-нього економічного стану став тепер предметом крити-ки з уваги на замішання в закордонній політиці. Прези-дент схилився до думки продовжити силу цього за-кону, не зважаючи на непря-хильне наставлення деяких країн до Америки.

Щоденна преса приносить доволі точні вістки про погір-шення стосунків між Аме-рикою й деякими чужинними країнами. Не раз здається, що Америка опиниться в ціл-ковій ізоляції. Тому незви-чайно потишеним моментом у цій справі були відвідини канадського генерал-губер-натора Вінсента Мессі у Ва-шингтоні 3 травня, як вияв-тривалої дружби обидвох держав Північно-Американ-ського континенту під час важкої міжнародної кризи.

Вступайте в лави
УНСОЮЗУ!

Юрій Дивич

МОСКОВСЬКЕ
ТУМАНОПУСКАТЕЛЬСТВО

або
Російська Імперія, „завойована світовим комунізмом“
і Україна, як „Юг Росії“

З кінця 1951 до початку 1954 року у Мюнхені вийшло вісім товстих книжок „Рест-ника Інституту по изучению истории и культуры СССР“, дві книжки „Бюллетеня“ то-го ж Інституту та біля десяти-ка інших публікацій. З по-чатком 1954 р. „Вестник“ ви-ходить щодня місяці розміром біля 12 друкованих аркушів, а „Бюллетень“ — щомісячно розміром біля 6 друкованих аркушів. Великі кошти, по-трібні на таку роботу, дає А-мериканський Комітет для ви-зволоння від більшовизму. Констатуємо, що в журналі с-чало цінних матеріалів, ми-за браком місця у нашому короткому огляді зупинимось лише на тих моментах, що ви-разу викликають сумнів. В передовій статті „Від Редак-ційної Колегії“ останнього 8-го числа „Вестника“ зазна-чено, що журнал прагне до „безумовної істини“, що спі-робітники його „повинні за-лишити на порозі Інституту свої партійно-політичні, фрак-ційні, національні, релігійні та конфесійні пересуди й тен-денції“, звільнити (свою) думку від теретогенних впли-вів, повинні „служити ви-ключно безсторонньому ви-вченню теорії і практики ко-муністичного панування в СССР і в залежних від нього країн світу“ (ст. 8).

Декларація і її мови шля-хетні. Їх схвалить кожний прагнучий на уковець, що прагне істини. Як же ви-падають праці Інституту, зокре-ма його „Вестника“, у світлі цих вимог і декларації? Тре-ба констатувати факт, що тричіна праця Інституту майже полярно протилежна його декларації. В програмно-методологічній статті проф. К. Лагодіна „До за-дань вивчення СССР“ („Вест-ник“, ч. 3, ст. 5-8) намічені, як „перші й найголовніші“, такі об'єкти дослідів: 1) со-ціальна структура совєтсько-го суспільства, 2) совєтська ідеологія і 3) зовнішня полі-тика Совєтського Союзу. Ві-кзани тут ділянки самі собою зрозумілі, як такі, не викли-кають заперечення. Але з та-кого формування програми, у звуженні меж якби більш-менш і тримає „Вестник“, фактично випала сама історія СССР та його монопо-льного організатора — ко-мунізму. Це стає очевидним, коли гадати, що існують такі кардинальні ділянки дослі-дження: 1) Історія комуні-зму російського, українсько-го, білоруського, грузинсько-го (ВКП) та у зв'язку із сві-товим комунізмом (Комінтерн, Комінформ і т. ін.). Це, так би мовити, партійно-політич-ний аспект предмету. 2) Історія Союзу СССР, як совєтської федерації національних ре-спублік, яка постанала на ру-їнах російської імперії. Тут звичайно береться не тільки закордонна політика СССР, а й внутрішня з динамікою співвідношення сил в самій совєтській федерації. Це, так

П. А.

ДЕНЬ БОЖОГО ГНІВУ

(Лист із Лондону)

Події перед Женевською Конференцією і те, що дотро-ся на самій Конференції, по-казують всю трагічну ситуа-цію, в якій опинилося люд-ство тієї невеликої планети, непомітної в величезних про-сторах світу, що називається Земля. Коли історія нашої атомової доби пізніше будуть описувати теперішні події, то прийдуть до одного основно-го твердження: людство сво-їм моральним рівнем і полі-тичним розвитком не досеро-ло до досягнень, здобутих в га-лузі науки. Тим часом, коли наука дала людям можли-вість панувати над природою, заглядати в найглибші тас-мичні матерії і виклимати з неї могутні засоби енергії, люди лишилися в своїх полі-тичних теоріях і в суспільній „філософії“ на рівні давніх віків, коли наші далекі пред-ки були обмежені своїми вузькими, провинційними уя-вленнями і всі проблеми роз-глядали з висоти сільської дзвіниці.

Перед Женевською Конфе-ренцією в лондонському пар-ламенті промовляв провідник опозиції Клемент Етлі. Він а-по ка літніми фарбами змалював жах дії атомово-вих та водневих бомб і але-гував до доброї волі всіх ве-ликодержав — не допустити до самознищення людства новою світовою війною.

Етлі загадав Гітлера, як па-раноїка (бо ж віль його), який, коли б мав атомову або водневу бомбу, то пустив би її в рух, хоч би це привело до руйні цільний світ. „Дипло-матія“ не дозволила лідерів Партії Праці заглянути інших „параноїків“, озброєних ле-нінською „філософією“, мо-вля, війна між світом „капі-талістичним“ і світом „ко-муністичним“ є неминуча, і що періоди миру між цими гру-пами держав — це тільки

сього „Вестника“, бо годі-найти в них щось членопо-дільне про те, що ж таке о-купант Російської імперії — той „світовий комунізм“, яка його генеза, який він був на момент, який ухора і сго-родні, яка його організація і на що він спирається, де і як подієся Комінтерн і що та-ке Комінформбюро. Але ліше відкласти набік „безумов-ні істини“ „Вестника“ та по-читати західних дослідників світового комунізму, от хоч би праці Боркена чи Рут-фішера, які показують у рече-них джерельних студіях, як Москва терором і провокаці-ями завоювала світовий ко-мунізм і його організацію — Комінтерн, перетворивши цей останній на одно із своїх бюр. Автор цих рядків уже до-вший час досліджує історію українського комунізму у йо-го зв'язку з російським і сві-товим комунізмом і може по-ручити мюнхенському інсти-туту сотні джерел, з яких видно, що українські комуні-сти теж будували Комінтерн підплекуючи його перші де-кларації, боролися за свою організацію і незалежність від РКП(б), за здійснення федералістичної конституції СССР, поборювали українсь-ких націоналістів, і саме за-це, за свій „світовий ко-мунізм“ були знищені Москово-ю всі доноги, так само, як і ін-тернаціоналістичне крило в ВКП(б) на чолі з Троцьким.

Але погодимося з авторами мюнхенського „Вестника“, що совєтська Росія не госпо-дарює не тільки у світовому комунізмі, а навіть і в СССР. Коли так, то що ж і де ж то-ді в працях Інституту, на-приклад, Україна? Анастолі Михайловський пише, що це один із „народів Росії“. Але більш прецизну відповідь по-дає доц. А. Полупольо у стат-ті „Міграція населення і ур-банізація СССР“ („Вестник“, ч. 2, ст. 70-86); тут централь-ні українські землі — Хар-ківщина, Київщина, Поді-пров'я, Донбас прямо охре-щено, як „Юг Росії“ (ст. 76). Не дивно, що автор, конста-туючи „зменшення на 20-25% українського населен-ня“, кітає свої міркування цинічною фразою: „В Со-вєтському Союзі виникає про-блема стирання національ-них державноправного пе-регляду приваженості со-вєтських громадян до тієї чи іншої національності. В цьо-му мали зцентралізовану ко-манду“.

В політиці нема ніколи 100-процентної певності: так, австро-угорський уряд в 1914 році думав не про сві-тову війну, а тільки про „на-зальну експедицію“ проти Сербії. Але той уряд поми-лявся... Ці і подібні при-клади з історії відомі провід-ним людям Британії, і цім пояснюється їх обережність у справі допомоги Франції в боротьбі з комуністами Ідо-Китаю. (З малої війни може вийти велика).

Розуміється, війна за пану-вання Франції в далекій азій-ській колонії теж непопуляр-на в народі Британії. Англі-ї не хочуть взувати собі від-носини з народами Азії відно-сним у колоніальну війну на боці Франції.

Це не значить, що в цім народі переважає страх над розсудком. Ні. Коли б при-йшло до світового конфлікту, то давні чеські Британії ак-тивували у всій повноті, в-втривалість, д і с ч и л і к о в а-ність, рішучість, терпеливість, чі парокзи в надії на оста-точну перемогу. Але Дієбі-сифу — замала причина для бою...

Д-р Володимир Галан, б. командант батерії УГА

БОІ ЗА ЛЬВІВ В 1919 РОЦІ

Організація армії

Правильна організація Га-лицької Армії почалася шчи-но під час облоги Львова. Не зважаючи на безстанність бої, в дуже невідрадних об-ставинах, з кінцем лютого 1919 року масою вже на за-дньому українському фрон-ті три корпуси українського війська.

Перший корпус зайняв по-ліч від Сокаля до Брюхо-виць, далі йшов другий ко-пус так званий осадний, від Львова аж до Глиниці Нава-ї, а далі на південь аж до Карпат — третій корпус. Найсильнішим був другий корпус, команда якого була в Бібрці, він же мав і най-важливіше завдання. Цей другий корпус мав найбіль-ше гармат, але менше кінно-ти, якою пильались перший і третій корпуси.

Після відступу із Львова наші війська створили три тактичні одиниці: групу Пів-ний (Дублини), групу Схід (Куровичі) та групу Півден-ну (Старе Село). З цих груп утворено пізніше три корпу-си, чи інакше окремі брига-ди. Групу Схід перетворено на 4-ту Золочівську бригаду, і вона зайняла найбільшу частину Львівського поля бою — від Брюховиць аж по Винники. В склад бригади входили чотири курені піхо-ти, а саме 9, 10, 11 та 12 і четвертий гарматний полк у складі 8 батерій.

Організація Четвертого гарматного полку

З перших українських ба-терій у Львові створено 4-й гарматний полк УГА під ко-мандою старшини з Придні-принци, сотника Ляско-

ського. Адьютантом полку був поручник Володимир Га-лан. Спершу полк мав лише чотири батерії, а саме 1/4 під командою пор. Полянсь-кого у Винниках (одна чота в Підбірках), 2/4 під коман-дою пор. Сорокевича, теж у Винниках, 3/4 в Чижиках (зреорганізована батерія СС) і 4/4 під командою пор. Бу-чака в Дублянах (одна чота в Брюховицях). Згодом при-транспортовано до Винник більше гармат, і з них ми створили дві батерії, приді-ливши по кілька людей до їх обслугову. Так зорганізовано батерії 5/4, 6/4, 7/4, і 8/4, які розміщено в Прусах, Ляшках Мурованих і Дубля-нах.

Не зважаючи на щоденні бої на цілому відтинку Львів-ського фронту, ці батерії пе-ревели повну реорганізацію і на 1 квітня мали потрібне число старшин, гарматів, ко-ней і постачання.

Весь 4-й полк поділено то-ді на три групи: групу Пів-ніч, під командою сотн. Ан-дера (до цієї групи принале-жі батерії в Дублянах і Брю-ховицях), групу Схід з бата-теріями в Ляшках Мурованих

і Сороках, підчиненими без-посередньо команді полку з осідком у Прусах, і групу Південь під командою пор. Галана, з батеріями 1/4, 2/4, 3/4 і 5/4 в Підбірках, Ван-никах і Чижиках. Кожна ба-терія мала своє призначення і кожної ночі гармати батерії були звернені на головні то-чки обстрілу, так, що весь де-рен боїв четвертої бригади, а головню залізничні шляхи переходи були ввдень і вно-чі під доглядом гарматних стерж на Чортківській Скелі, Михайлівщині і в Ляшках.

Важливіші цілі призначе-ні були позначені числами: Масрівка — 18, бровар — 23, касарні біля бровару — 22, залізниця Лисиничі — 25, кор-нема в Лисиничах — 26, цвинтар — 3, червоні домки у Кривичах — 6, горб — 257-33, залізнична будка на дорозі до Брюховиць — 1 і 2, Зієсіння — 32 і т. д.

Бойова лінія під Львовом Весна 1919 була рання, вже з кінцем березня став сніг. Але не радісно було в душі воїнів. Невадкі біля Судової Вишні і під Город-риями в Ляшках Мурованих

ли мали, а ворог став сильнішим і перебарс ініці-ативу на цілому фронті. Наші війська переходять у позиційну війну, в оборону. Стрільці почали будувати сильніші й густіші дотрядні застави, копати й скріплюва-ти оборонні рови та підготу-вати другу оборонну лінію.

Фронт ішов так:

З Пасік до залізничного шляху Львів-Винники біля станиці Масрівки, далі через ліс на Чортківській Скелі до горба 276 перед цвинтарем в Лисиничах. В тому місці був перетятий залізничний шлях Львів-Підбірки. Далі йшла бойова лінія до Сорок вздовж ліска аж до каналу і до гор-сті 616, позначеної 239 і 227 не-далеко лисиничів. Тут усеоди були рови й дотрядні застави. З уваги на багистий терен, далі на північ були лише по-діє застави, а саме — в Со-роках біля висоти 237 заста-ва із скорострілом, а друга така ж на західному кінці Сорок. На захід наші стейж були висушені до Френелів-ліска на висоті 244 і берегом ліска до висоти 266 під Ляш-ками Мурованими, а далі до Малехова, Михайлівщини і

Брюховець.

Ворожа лінія на тому від-тинку йшла так: Від станиці Лисиничі до міста на дорозі Лисиничі-Коршма-Кривичі просто на північ до залізничної будки, далі через височину 257, де лінія зужувалася в напрямі Збейска. Віддалення між обо-ма лініями було невелике і тому показатися між лініями ввдень було небезпечно. Чет-верта бригада мала в залізі-лі два головні залізничні шляхи, які йшли в двох ін-ших напрямках, а праві кри-ло бригади в Сороках, Ляш-ках і Михайлівщині було від-різане від осередку і лівого крила глибоким каналом і багнетною сіожажато.

Таке розположення бря-ди привело унаслідку її роз-биття при першому ударі на дві частини. Одна частина, відступаючи на Куровичі, втратила зв'язок з командою бригади і мусила створити хвилево нову команду. Арти-лерія була в кращому поло-женні, бо всі батерії лівого крила і середини бригади підіймали групи Півден-і то-му мали зцентралізовану ко-манду.

ЖИТТЮВИЙ ШЛЯХ
ЮРІЯ ТИЩЕНКА-СІРОГО

Мене дуже кортіло дістати їх для книгозбірні НТШ у Львові, але Сірий надто ними дорожив, щоб з ними розлучитися. Шкодою, що я не поробив тоді з цих бібліографічних описів, та й сам їх власник згодом жалював, що не подарував їх мені для НТШ, бо все те добро безвісти пропало, коли йому довелося несподівано тікати з Києва. Річ у тому, що поліції врятувати стало відомо, що "Даврія" — зовсім не австрійка. А найтрагічніше в цій справі було те, що інформацію про це подала поліція сама дружина Тищенко, що зійшлася з кимсь іншим, чия не з'явився поліцистом... Сталося це в 1918 р., але коли я був у нього, мені й на думку не спадало, що щось таке може статися. В хаті, здавалося, падала повінь ідилії: гарна молодичка, здоровий, опескуватий хлопчик, уважливий чоловік — батько творив начебто дружню родину... Ніякої невогди не відчувалося.

Але за який рік — 2 січня 1914 р. (нов. ст.) Сірий, щоб не покласти в царську в'язницю, мусів потаємно покинути Київ, сина й все, що придбав був до хати. Всі його рідні книжки зраділи жінка десь прогайдувала, і вони залишилися безповоротні.

6 січня 1914 р. Покійний Ів уже Святу Вечерю у Львові в нашій емігрантській компанії. Але й цим разом він не хотів лишитися у Львові, а подався до Америки через Париж, де 15 січня здивував зі своїми друзями — Винниченкою і Юркевичем.

28 лютого 1914 р. вийшов Сірий до ЗДА, в Джерзі Сіті, де став на працю в "Провіт" й "Свободі", як і до цього сам оповів у своєму спогаді: "Я вже був в Америці" (див. Ювілейний Альманах "Свободи", 1953).

Але й тут довго не всидів. Взявши відпустку, подався в червні 1914 р. на Україну. Іхав знову через Париж, де знову зустрінувся з Винниченкою і Юркевичем. Звідти на поштовому паризькому листі, болгарського офіцера Дюльгерову вийшов до Росії. По дорозі спинався коротко в Петербург, а потім поїхав до Харкова. На думці було відвідати Україну й, поладувавши різні справи, вернутися на свою посаду до ЗДА. Та тут несподівано вибухла війна, яка скоро прибрала розміри світового катаклізму. Графіцію російський уряд щільно замкнув і з Росії ніяк було викинутися та ще з паспортом громадянина держави, що тримала з ворогами Росії. Але й жити на цей паспорт було небезпечно. Якийсь час Тищенко жив нелегально на хуторі під Харковом у одного українця (Павлова). Звідси, як про це оповідає він у згаданих вище спогадах про Винниченка, називав до Винниченка, який тоді нелегально "проживав у Москві".

Винниченко через партійні зв'язки добув собі й Сірому легальні паспорти на прізвища людей, що жили на Україні.

В Москві пробув Покійний якийсь час, поки не скінчив друкувати там 9-тий том "Теорія" Винниченка, а потім вернувся до Харкова. Тут — під ім'ям козака Гараха — займався партійною роботою. Між іншим, разом з іншими товаришами випустив 1-ше

МОСКОВСЬКЕ ТУМАНПУСКАТЕЛЬСТВО

му питанням совєтський уряд відстає від життя" (ст. 77, 78, підкр. мос. — Ю. Л.). Це вже походить більше на коментарі, ніж на дослід. Очевидно, винищення голодом, терором, населення не може бути трактовано в "Вестнику", як вияв національної політики Совєтської Росії супроти України, бо в програмі дослідів, як її виклав згаданий раніше проф. К. Лагодін, об'єкти вивчення національного питання зводяться лише до "проявів націоналістичного ухилу в ділянці науки, літератури, мистецтва" (ч. 3, ст. 7). Відомо, що так ставляться питання з кінця 30-х років і в Москві. Так само автори "Вестника" не відстоюються від установлених в останні 15 років у Москві звичаїв замовчувати національний резистанс неросійських народів. Чимало, наприклад, у "Вестника" про останню світову війну, але масове пораженство у цій війні, виявлене українцями, білорусами, тюркськими й кавказькими народами здебільша не висвітлені як слід.

Третя ділянка, яку вперто обминає "Вестник" — це вивчення генезису й природи російсько-совєтського тоталітаризму і зв'язаного з ним централізму та бюрократизму. Раз-у-раз підходять до цього питання автори "Вестника", але ні разу ніхто з них не зачепив явища бюрократизму й децентралізації й відцентрових сил в СССР та генетичного зв'язку цієї боротьби з подібними явищами в царській імперії, з виходом москвинів а в тоталітаризм, централізм, бюрократизм, з нахилом до удержання всіх суспільних процесів, з виходом відсутності в російській імперії елементарної політичної й національної свободи. Якби праці Інституту відповідали його назві ("Історія СССР"), то в товстих фоліантах "Вестника" знайшлося б місце для неросійських комуністів СССР з російськими більшовиками. В цьому зударі рідилось, як було СССР тотально-централістичною державою. Джерел для висвітлення цих явищ є досить, наприклад, стенограми з'їзду партії, совєтів, сесій ЦВК СССР за 1923-29 роки дають досить матеріалу про фактичний блок неросійських

областях України. Без усякого сумніву кожен провідний часопис ЗДА, Англії чи Франції подає більше речових інформацій про Україну, ніж усі видання мюнхенського інституту.

В ч. 2 "Вестника" на ст. 216 позитивно наведена думка одного видатного російського емігрантського діяча, який, відвідавши інститут і ознайомившись на місці з його роботою, задоволено назвав його "одним із центрів культурно-політичного життя російського закордоння". Це дуже слушна оцінка. Але ж при чому тут "Історія СССР" і ті неросійські вчені — емігранти, яких запрошують до інституту, з умовою "покинути на порозі інституту... свої національні тенденції"?

Нам пригадується з історії СССР і ВКП(б) такий випадок. 3 грудня 1922 року по грудню 1925 року між російськими і неросійськими комуністами в СССР точилися запекла боротьба за реорганізацію РКП на таких приблизно основах, як і СССР. Кінчалася ця боротьба тим, що РКП була перейменована на ВКП. Але при тому сталася одна дивна річ: у складі ВКП були компартії всіх національних ресурсів (КПБУ і т. д.), крім компартії російської республіки (РСФСР). Російські комуністи зникли, РКП зникла. І так нема їх в СССР і посьогодні! Є компартія України, Білоруси, Грузії і т. д., але нема компартії Росії. І якраз з того часу, як російські комуністи захова-лися за всеосвітним шильдом, відмовили вони свій розбіжницький похід проти України та інших повноволених в СССР народів, вигубивши мільйони українців, тюрків і т. д.

Ми категорично проти того, щоб мішати російський комунізм із російським народом, який сам стоїть під ярмом російського комунізму. Але саме тому треба викрити містифікацію й туманопускальство російського комунізму, щоб можна було відізнати російський народ від російського комунізму. Мюнхенський інститут цього не хоче робити. У всіх його працях не знайдете ви російського комунізму. І тому не дивно, коли дехто сприймає це надто гостро, як прикрий іррозонження старої кремлівської містифікації. Пора, йарешті, російським емігрантським дослідникам комунізму покинути московське туманопускальство і взятися за вивчення свого російського націонал-більшовизму й його ролі у світовому комунізмі, розкрити його хижацько-імперіалістичне обличчя, заховане під масками "всесоюзності" та комуністичного інтернаціоналізму. Кожна нація, у згоді із старим добрим звичаєм, мусить перша брати відповідальність боротьби з власними хворобами, в тому числі й з комунізмом у її передовищі, а не кивати на Го-

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Маямі, Фла.

Концерт української піаністки.

4-го квітня ц. р. відбувся влаштований Маямським відділом Музичного Клубу Америки (Мюзішенз Клуб оф Америка) концерт піаністки Наталії Ляхович — Климківч. Президент Клубу, д-р Верта Фостер, 6-го квітня, Маямського університету, відкриваючи концерт, звернувшись на це, що деякі твори з української фортепіанової літератури виконуються по раз перший в Америці та відмітила користь для пропаганди української музики діяльність концертанта, яка по численних виступах в музичних центрах Європи присвятилася тепер цій справі від двох років на Флариді. В програмі концерту вийшли: Італійський Концерт І. С. Баха, Фантазія ц-моль Моцарта, Адажіо з фортепіанного концерту американського композитора Гого (перше впровадження), 12-та Рандольфа та Уфрейка Фантазія Ліста. З української музики вийшли в програмі твори Баранського, Косовського та Н. Ніжківського. Партія другого фортепіану для концерту Гого та Фантазія Ліста спочивала в руках д-ра Романа О. Климківч. Числою зібрана публіка виявила поміне зацікавлення творами українських композиторів і сердечний, з якою вона прийняла українську піаністку, свідчила про високий мистецький рівень концерту. Три майські щоденники та один тижневик присвятив свою увагу цьому концертові та всі зазначили українську національність піаністки.

Учасник.

Нью Гейвен, Конн.

Передконвенційні збори делегатів УНС.

Управа стейтсової організації Відділів УНС на стейт Конн. скликала на неділю 2-го травня 6. р. делегатів поодиноких відділів з Конн., щоб спільно обговорити деякі питання, що їх належало б порушити на майбутній конвенції. На збори прибуло 18 делегатів. Наряди відкрив короткого промовою Голова Стейтсової організації Відділів УНС Іван Телюк, віцею голови секретаря УНС Г. Герман та голову стейтсової організації УКК д-ра В. Небелюка і всіх присутніх делегатів. — 3 черги д-р В. Небелюк зложив привіт від стейтсової організації УКК, підкреслюючи велику спільність та близькість присутніх делегатів якнайкращих успіхів у праці. Відтак головний секретар Г. Герман передав привіт від головного уряду та порушив деякі справи, що будуть предметом нарад на 23 квітня. — Описав присутньому до обговорення питання, що їх частинно підготували делегати 277 Відділів з Гардфорду і тих, що підіснили присутні на нарадах делегати. — Належить

Чік-Міна, який, на жаль, ще не мав нагоди випробувати на власній шкурі стверджуваний "Вестником" "інтернаціоналізм" російського більшовизму.

А українським ученим, перш ніж переступати поріг мюнхенського інституту, треба публічно оцінити його дотеперішню працю, інакше вони будуть на себе співвідповідальність за неї.

Нью Кесел, Па.

Шевченківські Роковани.

Українська громада в Нью Кесел відвідувала пам'яті Тараса Шевченка, дня 11 квітня ц. р. Свято відкрив коротким вступним словом о. Іван Кобат, хор з парафії о. Василя Оліянка, Йонгстона, Огайо, відспівав "Заповіт" — муз. Вербицького.

Увага! Нью Гейвен, Гартфорд і околиця!

Т-во УКРАЇНСЬКА "РІДНА ПІКОЛА" в НЬО ГЕЙВЕНІ

В ДНІ 15.5.1954 в ГАРТФОРДІ

ВІПНС КУЛ АУДИТОРІОМ, 185 Путман Ст., та 16.5.1954 Р. в НЬО ГЕЙВЕНІ

ЛИТОВСЬКА ЗАЛІ, 339 Грін Ст., о год. 8. веч.

казку-песю в 7 актах.

"ЗОЛОТИЙ ЧЕРЕВИЧОК"

Г. Орліанові в переробі Л. Даниловича.

Постановка та балет В. Стрийського. — Музичне оформлення Н. Федорович. — Сценічне оформлення В. Кузько. — Костюми А. Гузай.

Просимо все Українське Громадянство про моральну та матеріальну підтримку наших найменших. — Управа.

Літературно-Мистецький Клуб в Нью Йорку

У П'ЯТНИЦЮ, 14. ТРАВНЯ 1954

Вечір творчості Миколи Хвильового

у 21-шу річницю смерті.

Вступне слово — М. Подольск. Доповідь про Хвильового — Євген Маланюк. Дарія Гордієвська-Каранович виконає на фортепіані твори Йогана Брамса, Франца Шуберта і Фр. Шопена. Твори Хвильового: На глухих шляху (новела), Дорога і ластівка (новела) читатиме Олімпія Добровольська. До всіх провінційальних Микол Хвильових — фелетон О. Вишні — читатиме Павлик Гриняк. Народні пісні М. Леонтовича виконає Галина Шерей. Акомпаньє Леся Вахлянич.

Початок о год. 8-й вечора.

ОБЛАСНА УПРАВА ОДВУ ПІВНІЧНОЇ ОКОЛУ, НЬО ЙОРК СТЕЙТУ

— відсвяткує

В ДНІ 16 ТРАВНЯ 1954 Р.

В СІРАКЮЗАХ

В ЗАЛІХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ

при 1817 В. Фастт вул.

25-ЛІТТЯ О.У.Н.

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

В АКАДЕМІЇ беруть участь визначні учасники Націоналістичного Руху, виступи хорів і танцювальних груп, деклямації тощо.

Початок о год. 2-й

Просимо Українське Громадянство взяти масову участь у Святі.

Обласна Управа ОДВУ.

МЕТРОПОЛІТАЛЬНИЙ ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УНС ПРИ СПІВПРАЦІ МЕТРОПОЛІТАЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

з нагоди 60-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ влаштовує

ЮВІЛЕЙНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

— який відбудеться —

В НЕДІЛЮ, 16-го ТРАВНЯ, о год. 2-й пополудні, В КАРНЕГІ ГОЛЛ В НЬО ЙОРКУ

(SUNDAY, MAY 16th, 1954, at 2 P. M., CARNEGIE HALL, 57th Street and 7th Avenue, New York City)

У ПРОГРАМІ: КАНТАТА Й. КИШАКЕВИЧА "КАТЕРИНА" та 1-ша дія опери ЛИСЕНКА "МАЙСЬКА НІЧ" З ХОРОВИМИ І СОЛЬОВИМИ СПІВАМИ, ДУЕТАМИ І ТАНЦЯМИ! БІЛЯ 400 ВИКОНАВЦІВ ПРОГРАМИ!

БІЛЕТІ ЩЕ МОЖНА НАБУТИ В КРАМНИЦЯХ: ARKA, 48 E. 7th St., New York; SURMA, 11 E. 7th St., New York; EKO, 145 Second Avenue, New York City; NASH BAZAAR, 77 E. 7th St., New York, N. Y.; VARIETY BAZAAR, 91 Mercer St., Newark, N. J.

Або в Адміністрації "Свободи", а в день імпрези при касі в Карнегі Голл від години 12-ої вполудне.

